

חוסן נפשי*

ערן גרינבוים

"היום נלמד בכיתה על המושג חוסן נפשי. מישהו שמע פעם על חוסן נפשי?" שקט בכיתה. לא שקט של מבוכה או בורות. כל אחד משבעת התלמידים שקוע בענייניו; אחת מציירת, אחד משחק במשהו שמסתובב, הוא עוד אוכל מה שלא הספיק, זה מעיר משהו להוא, התלמיד שבפינה בכלל עסוק במחברת שלו. לא רואים אותי.

מסביר מהו חוסן נפשי, מנסה למשוך ולעניין כלהטוטן מזיע מול קהל מפקק, כמו אומר: מה לנו ולכל זה? הכדורים נשמטים בכבדות לרצפה, מתכופף להרימם לקול שריקת בוז עמומה מקצה האולם. "אנחנו הולכים לראות סרטון קצר של חמש דקות, ולאחריו אני רוצה שתסבירו לי על הקשר בינו לבין חוסן נפשי כפי שעכשיו למדנו". רואה שבפינת הכיתה אהרון מפסיק להתעסק בתיק, ובכלי כתיבה, ובמיני חתיכות קרטון ויצירה, ועיניו נמשכות למסך. הסרטון שבו ילד קטוע רגל מקבל מתנה כלב מחמד ללא רגל מסתיים. רואה שזה נגע באהרון ובעוד שניים. "אהרון, אתה יכול לשתף אותנו במקרה מסוים, משבר או חוויה לא נעימה, שנזקקת בו לחוסן נפשי?"

"כן, היה משהו אבל זה סוד שאני לא רוצה לספר".

"אתה לא חייב לספר, אבל מה עזר לך לעבור את המשבר?"

הנחתי יד על כתפו בעדינות. אהרון נרתע לאחור כנשך נחש.

"אני לא חייב לספר. ואתה לא תכריח אותי!!!" חזרתי כמה צעדים לאחור, לקדמת הכיתה.

עולה מולי דמותו של אהרון כשרק הגיע. עט קופץ שוב ושוב מידו מעלה ומטה בעצבנות, לעיתים נופל לרצפה. בתיק בלגן מוחלט. האוכל מתפזר על פני השולחן כולו והרצפה כהדף של פצצה כשהגעת מאוחר מדי. קם, חוזר, זוחל על הרצפה, מפיל דברים, מתפרץ לכל שאלה, מתווכח ומרים ידיים לעיתים תכופות. מדי פעם עוצר לרגע, מביט בעיניים סקרניות ביומן שחור שעל שולחנו, כותב משהו, משרבט, וסוגר בחוזקה לעוד ריצה אל מחוץ לכיתה לראות למה יש רעש בכיתה הצמודה.

אבל שיעורי ג'גלינג, לא להאמין. המורה אמר לי כי מאות תלמידים עברו אצלו בשנים האחרונות, ולא פגש מישהו עם יכולות כמו אהרון. לא מוותר, לא מתעייף. האלות נזרקות ומתעופפות בסדר מופתי. שלושה כדורים, ארבעה, חמישה, מתעופפים למעלה ויורדים למטה, כל אחד מכיר במקומו.

"וההורים שלך – מכירים את זה? עזרו לך? היו שם בשבילך?"

"הורים? איזה הורים? הייתי מסתובב שעות, אני, המקל, האבנים שבצידי הרחוב הצר שעוד לא הספיקו להרחיק ממני, מטפס על גגות, רב עם ילדים. בורח מאישה מבוגרת שתמיד אמרה שהיא מזמינה משטרה. 'נראה אותך!!' צעקתי עליה. 'למה מי את?' ניסיתי פעם ופעמיים לקנות למנהיג החבורה המקומית קצת ממתקים, שתייה, כאלו שידעתי שהוא אוהב. הוא חטף ממני, אך תמיד זה נגמר במכות

* כל השמות בדויים, והפרטים הוסו.

תוך דקות, מה הוא רוצה ממני? מה הקטע שלו? אם רק אפגוש אותו היום, הוא יחטוף ממני, היום אני כבר חזק! ... אני רק לעצמי! את מי אני מעניין בעולם? לא סומך על אף אחד. רק על עצמי". עיניו שמוטות מטה, חוזר להתעסק בענייניו.

לפני שבוע חגגנו לאהרון יום הולדת. שבוע לפני כן אמר שהוא לא רוצה, שמעולם לא חגג בכיתה, אמר שיחגוג בבית עם ההורים. ידעתי שאם נשאל את ההורים הם יגידו שיעשו בבית ושנעזוב את זה. עברנו ילד וכולם אמרו שרוצים לחגוג לאהרון. אהרון התרגש והתקשה לשמוע את זה, תנועת ביטול נופפה מעלה. לא רוצה! החלטנו לעשות לו מסיבת הפתעה בחווה שאנו יוצאים אליה. מרוב ההפתעה ישב חמש דקות ולא הוציא מילה מהפה, מחייך בביישנות וכתר על ראשו, יושב בראש השולחן, מסתכל על הצלחות גדושות החטיפים והעוגה שנצנצה בנרותיה.

"בשבוע הבא אנו חוגגים את ל"ג בעומר. אבקש שכל אחד יכתוב על דף חוויה קשה שעבר ויזרוק למדורה השכבתית. אהרון – שומע? לא, אתה לא חייב. אהרון, תקשיב למה שאני אומר – אתה לא חייב. ממש לא. אהרון לא, אני לא מתכוון לקרוא את זה, אתה מקפל ושם בכיס, זה רק אתה והמדורה. לא מגיע אל"י בכלל". וריצוד המדורה בתיזוז מול עיניו, הפתק משחיר ומתאכל, והאש שוככת, רגועה יותר, מנצנצת.

הכדורים עולים ויורדים בקצב מתגבר, מאות זוגות עיניים ננעצות משתאות, עיני מבוגרים מעורבות בעיני ילדים מציצות מתוך אפלת הקהל. אֵלָה אחר אֵלָה מבצעת סיבוב במופתיות, ונזרקת בתנועת המשך סיבובית. המקל מסתחרר סביבו, בין רגליו, נזרק ונתפס, לרגע נופל ומועף שוב במיומנות ובחדות, הוא כל כולו שם, במסיבת סיום השנה של הבוגרים. חישוקים, קביים, דיאבלו, כל תרגיל בתורו באופן ששום תלמיד לא מצליח לבצע. קד קידה, וחוזר ונבלע בעולם החשך שמאחורי הקלעים, מתרגש ומתקשה לשמוע את מחיאות הכפיים הסוערות. הקהל נעמד ומוחא כפיים דקות ארוכות לילד שחמק אל מאחורי הקלעים. והמורה לג'גלינג מדליק פנס קטן בחדר, שמאיר לו קצת תקווה בדרכו לכיסא שמאחור. מתיישב, מסדיר נשימה.

"מישהו רוצה לסכם לי מהו עבורו חוסן נפשי?"

"חוסן נפשי זה היכולת להתמודד עם דברים קשים". כיתה בוגרת, חצי שנה לפני. נועה תמיד ידעה לענות תשובות נכונות, ולהתעצבן אם מישהו עונה לא לעניין.

זה התחיל בבוקר מתוח. לעיתים יש באוויר מתח שקשה לאמוד ולשים את האצבע על מקורו, משל הקבוצה הייתה ישות עצמאית. מסוג הבקרים שאתה מבין שאתה עומד בפני אתגר חדש, ומתפלל בינך לבינך שתעמוד בו בהצלחה, או לפחות בשלום.

הינה זה מתחיל. נועה החלה מפרכסת. לצידה מאיר מתנווד, מגביר את קצב ההתנדודות, מתחיל לשיר בקול את המוזיקה ששומע באוזניות. למעלה למטה בקצב נוקשה, כמטוטלת. עוזרת ההוראה מגיעה לעזור לנועה ומשעינה את ראשה על ירכה. "הכול בסדר מאיר?" אני שואל תוך כדי, "אולי נצא לסיבוב, קצת להירגע?" עוזרת ההוראה מהכיתה הסמוכה מבינה שקורה משהו, מכניסה ראש – אני מסמן לה ביד שהכול בסדר. הדלת נסגרת. מאיר לא מגיב, רק מגביר את הלמות ההתנדודיות. נועה מראה סימני התאוששות, מאיר מוריד את הקצב, מגניב חיוך של כאילו הכול בסדר, חוזרים לשיעור.

קצב דפיקות הלב מתחיל להסתדר בקצב המילים, "אני רוצה לסכם את השיעור על חוסן נפשי, ולהראות לכם סרטון לדוגמה". יש שיעורים שרק מתחילים וכבר מסתיימים. צלצול קוטע את הסרטון ומזכיר לנו את בית הקפה במקלט.

יוצאים לבית הקפה הבית-ספרי במקלט הצמוד לכיתה, בקומת המרתף. מוזיקה קצבית מהמחשב, קצבית מדי, קולות רקע רועשים של שתי כיתות נוספות המתיישבות סביב שולחנות של שישה תלמידים כל אחד. התלמידים נגשים לבחור. נועה בוחרת שייק, מאיר טוסט. מתיישבים, מאיר עם האוזניות, ולפתע נועה נשמטת הצידה בחוזקה. שתי עוזרות הוראה רצות לכיוונה. לחץ והמולה. ואני מצד אחד מנסה להרגיע אותה, מצד שני מרגיע את הצוות – הכול בסדר, כבר קרה לה הבוקר. מימין זורק מבט של שליטה למיכאל, שמתחיל להראות סימני מתח ועצבנות, וממול קולט את מאיר, נעצר באכילת הטוסט, מחייך במבוכה וקופא במקום. תוך חצי דקה מאיר דוהר החוצה בסערה. אני רץ אחריו, בדרך צועק לאחת מעוזרות ההוראה לשים עין על נועה, רץ במדרגות בקצב מהיר. איבדתי אותו. יוצא למסדרון, מעדכן את מנהלת השכבה תוך כדי. היא יוצאת לחצר הקדמית, אני יוצא לחצר האחורית. רואה אותו מולי. נעמד מולו, אבן גדולה בידו, ובאותו רגע זה אני, הוא והאלוהים שבינינו.

"אתם לא מכירים אותי!! אני הולך לזרוק את האבן!"

"מאיר הכול בסדר, בא נשב ונדבר, תירגע, תעצור!"

מחשבות ואפשרויות מתרוצצות בראשי, וידעתי שאם אני נסוג עכשיו, האבן עפה לכיווני. מתקדם באיטיות לכיוונו. מאיר זורק את האבן לאחד הצדדים, ומתחיל לברוח. אנחת רווחה וריצה אחריו. הוא מאתר את מנהל המוסד, מתפרק בזרועותיו, אנחנו מחזיקים ומחבקים אותו. "היא נכנסה בי, לא יודע מה קורה לי..." מאיר בוכה בזרועותיו של המנהל. "הכול בסדר מאיר".

ליבנו חוזר לאיטו להלום בסדר הרגיל, ומקצב החיים חוזר ומתמזג עם ה-3MP3 והאוזניות ששלחו להביא למאיר בתום עשר דקות של רגיעה. מתחילה שיחה. "אתה זוכר על מה דיברנו מאיר לפני שיצאנו לבית קפה?" "האמת, לא זוכר כלום, גם הייתי עם המוזיקה". אבל אני זכרתי היטב. על חוסן נפשי דיברנו, חוסן נפשי.